

บทที่ 4

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายผล การวิจัยได้ดังนี้

การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จ

จากผลการวิจัย พบว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการเรียนว่าเกิดจาก ปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายในว่าเป็น เพราะอารมณ์ดีมากที่สุดและอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายนอกว่าเป็นเพราะความ ไม่มีอคติต่อครูมากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการเรียนว่าเกิดจาก ปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายในว่าเป็น เพราะการมีความพยายามช่วยเหลือมากที่สุดและอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายนอกว่าเป็นเพราะความ ไม่มีอคติต่อครูมากที่สุด

ผลการวิจัยดังกล่าวน่าจะอธิบายได้ดังนี้ คือ เมื่อประสบความสำเร็จในการเรียนนักเรียน ทั้งสองระดับชั้นมีการอนุมานสาเหตุว่าเกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอกเหมือนกัน แสดงว่านักเรียนมีความเชื่อว่าการประสบความสำเร็จในการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเองมากกว่าขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน การที่นักเรียนมีความเชื่อในลักษณะนี้ถือว่ามี ความเหมาะสม เนื่องจากนักเรียนมีแนวโน้มที่จะสามารถควบคุมความสำเร็จที่เกิดขึ้นได้ แต่พบว่านักเรียนทั้งสองระดับชั้นอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายในต่างกัน คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอนุมานสาเหตุจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะอารมณ์ดีมากที่สุด ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอนุมานสาเหตุจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะการมีความพยายามช่วยเหลือมากที่สุด ซึ่งอาจอธิบายได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอาจมีความเครียดหรือมีความวิตกกังวลในการเรียนน้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพยายามและตั้งใจในการทำข้อสอบมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากในระดับชั้นนี้ผลสอบมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามถือว่าการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะการมีความพยายามช่วยเหลือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเหมาะสม เนื่องจากถ้าบุคคลอนุมานสาเหตุของความสำเร็จนั้นว่าเนื่องมาจากความสามารถ

หรือความพยายามจะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความคาดหวังว่าตนเองจะต้องประสบความสำเร็จในงานชนิดนี้อีก จึงมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จอีกครั้ง จึงเป็นเหตุให้พฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน (Weiner, 1986) ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนอนุमानสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความพยายามในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย นอกจากนี้ยังพบอีกว่านักเรียนทั้งสองระดับชั้นอนุमानสาเหตุของความสำเร็จจากปัจจัยภายนอกว่าเป็นเพราะความไม่มีอคติต่อครูมากที่สุดเหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าครูมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมาก

การอนุमानสาเหตุของความล้มเหลว

จากผลการวิจัย พบว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวในการเรียนว่าเกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะอารมณ์ไม่ดีมากที่สุดและอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายนอกว่าเป็นเพราะความยากของงานมากที่สุด

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวในการเรียนว่าเกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก โดยอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามถาวรมากที่สุดและอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายนอกว่าเป็นเพราะความยากของงานมากที่สุด

ผลการวิจัยดังกล่าวน่าจะอธิบายได้ดังนี้ คือ เมื่อประสบความล้มเหลวในการเรียนนักเรียนทั้งสองระดับชั้นมีการอนุमानสาเหตุว่าเกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอกเหมือนกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความเชื่อว่าการประสบความล้มเหลวในการเรียนนั้นขึ้นอยู่กับตัวนักเรียนเองมากกว่าขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว แต่พบว่านักเรียนทั้งสองระดับชั้นอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายในต่างกัน คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอนุमानสาเหตุจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะอารมณ์ไม่ดีมากที่สุด ซึ่งไม่เหมาะสมเพราะอารมณ์เป็นสาเหตุที่ค่อนข้างที่จะควบคุมได้ยาก ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอนุमानสาเหตุจากปัจจัยภายในว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามถาวรมากที่สุด ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าเมื่อนักเรียนมีอายุเพิ่มขึ้นจะมีการอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามเพิ่มขึ้นด้วย (Frieze and Snyder, 1980) ผลที่พบอาจอธิบายได้ว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้นเด็กจะมีการตีความหรือการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้น จึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามถาวรมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นการอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวที่เหมาะสม เนื่องจากถ้าบุคคลอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวเนื่องจากขาดความพยายาม ซึ่งเป็นสาเหตุภายใน ไม่คงที่ และสามารถควบคุมได้ จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกผิด แต่

ยังคงไว้ซึ่งความคาดหวังความสำเร็จในอนาคตเช่นเดิม บุคคลจึงใช้ความพยายามในการเรียนหรือการทำงานอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในอนาคตซึ่งจะเป็นผลให้แรงจูงใจเพิ่มขึ้น จึงทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น (Weiner, 1986) ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามหรือมีความพยายามน้อยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่านักเรียนทั้งสองระดับชั้นอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวจากปัจจัยภายนอกกว่าเป็นเพราะความยากของงานมากที่สุดเหมือนกัน ดังนั้นครู อาจารย์ ควรหาเทคนิคหรือวิธีการสอนวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษแบบใหม่ ๆ ที่สามารถที่จะกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเรียนวิชาดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นและเห็นว่าวิชาดังกล่าวเป็นวิชาที่ไม่ยากเกินไปในการทำความเข้าใจ

นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาการอนุमानสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียนกับตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่ามีทั้งสนับสนุนสมมติฐานและไม่สนับสนุนสมมติฐาน ดังนี้

1. ระดับชั้นเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ระบุว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการอนุमानสาเหตุของความสำเร็จว่าเกิดจากปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ อารมณ์ดี การมีความพยายามชั่วขณะ การมีความสามารถ และการมีความพยายามถาวรสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการอนุमानสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะอารมณ์ดีและการมีความสามารถต่ำกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนทั้งสองระดับชั้นมีการอนุमानสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความพยายามชั่วขณะและการมีความพยายามถาวรไม่แตกต่างกัน ผลที่พบอาจอธิบายได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่ค่อยรู้จักการด้อมตัวเมื่อประสบความสำเร็จจึงอนุमानสาเหตุว่าเป็นเพราะการมีความสามารถสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังอยู่ในวัยที่ยังไม่ต้องแข่งขันอะไรมาก เช่น การสอบเพื่อศึกษาต่อจึงไม่รู้สึกเครียดในการเรียนมากเท่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อประสบความสำเร็จจึงอนุमानสาเหตุว่าเป็นเพราะอารมณ์ดีสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แต่ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 2 ในส่วนที่ระบุว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวว่าเกิดจากปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ อารมณ์ไม่ดี การไม่มีความสามารถ และการไม่มีความพยายามถาวรสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่นักเรียนทั้งสองระดับชั้นมีการอนุमानสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามชั่วขณะไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Frieze and Snyder (1980) ที่พบว่า

นักเรียนที่มีอายุเพิ่มขึ้นมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามเพิ่มขึ้นด้วย ผลที่พบสามารถอธิบายได้ว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้นเด็กจะมีการตีความหรือการใช้เหตุผลอย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้น

2. ถิ่นที่อยู่

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 3 บางส่วน ที่ระบุว่า นักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและนักเรียนที่อยู่ในเขตชนบทมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะมีโชค อารมณ์ดี การมีความพยายามชั่วขณะ การมีความสามารถ และการมีความพยายามถาวรแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะมีโชค อารมณ์ดี การมีความพยายามชั่วขณะ และการมีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในเขตชนบท แต่นักเรียนที่อยู่ในเขตชนบทมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความพยายามถาวรสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในเขตเมือง และพบว่านักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทไม่มีความแตกต่างกันในการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการช่วยเหลือของคนอื่น ความง่ายของงาน และความไม่มีอคติต่อครู ผลที่พบอาจอธิบายได้ตามที่ ทิพย์วัลย์ สมแดง (2528) ได้สรุปจากเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างของโรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในเขตชนบทว่า โรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในเขตชนบทมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ คือ ลักษณะที่ตั้ง ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งขนาดโรงเรียน และบุคลากร จากความแตกต่างดังกล่าวจึงทำให้นักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและนักเรียนที่อยู่ในเขตชนบทมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จแตกต่างกันในบางด้าน

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 4 บางส่วน ที่ระบุว่า นักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและนักเรียนที่อยู่ในเขตชนบทมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะไม่มีโชคและการไม่มีความพยายามถาวรแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะไม่มีโชคและการไม่มีความพยายามถาวรสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในเขตชนบท และพบว่านักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองและนักเรียนที่อยู่ในเขตชนบทไม่มีความแตกต่างกันในการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่น ความยากของงาน ความมีอคติต่อครู อารมณ์ไม่ดี การไม่มีความพยายามชั่วขณะ และการไม่มีความสามารถ อาจอธิบายผลที่พบได้ว่า ตัวแปรถิ่นที่อยู่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวของบุคคล เนื่องจากงานวิจัยบางเรื่องพบความแตกต่างและบางเรื่องไม่พบความแตกต่าง เช่น งานวิจัยของ Broderick and Sewell (1985) ที่พบว่านักเรียนที่มาจากระดับชั้นทางสังคมต่างถิ่นมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวไม่ต่างกัน

3. สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 5 บางส่วน ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวต่างกันมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะมีโชคความไม่มีอคติต่อครู การมีความพยายามชั่วขณะ และการมีความสามารถแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับสูงมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะมีโชคสูงกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับปานกลางและต่ำ นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับต่ำมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะความไม่มีอคติต่อครูสูงกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับสูง นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับปานกลางและสูงมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความพยายามชั่วขณะสูงกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับต่ำ และนักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับสูงมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับต่ำ แต่การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการช่วยเหลือของคนอื่น ความง่ายของงาน อารมณ์ดี และการมีความพยายามถาวรระหว่างกลุ่มที่มีระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Raviv and other (1980) ที่พบว่า นักเรียนที่มาจากระดับชั้นทางสังคมต่างกัน มีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จแตกต่างกัน อาจอธิบายผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความพยายามในการทำงานและมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากกว่านักเรียนที่มีระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับต่ำ

แต่ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 6 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวต่างกันมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะไม่มีโชค การไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนอื่น ความยากของงาน ความมีอคติต่อครู อารมณ์ไม่ดี การไม่มีความพยายามชั่วขณะ การไม่มีความสามารถ และการไม่มีความพยายามถาวรแตกต่างกัน ผลที่พบอาจอธิบายได้ว่า ตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กับการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวของบุคคล เนื่องจากงานวิจัยบางเรื่องพบความแตกต่างและบางเรื่องไม่พบความแตกต่าง เช่น งานวิจัยของ Broderick and Sewell (1985) ที่พบว่านักเรียนที่มาจากระดับชั้นทางสังคมต่างกันมีการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวไม่ต่างกัน

4. เพศ

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 7 ที่ระบุว่า เพศชายมีการอนุমানสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความสามารถสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Stipek and Gralinski (1991) และ Campbell and Perry (1988) ที่พบว่า นักเรียนชายมีการอนุমানสาเหตุของความสำเร็จในการเรียนว่าเป็นเพราะการมีความสามารถมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งสามารถอธิบายผลที่พบดังกล่าวได้ว่า โดยลักษณะธรรมชาติของเพศชายมักเป็นเพศที่กล้าแสดงออก และไม่อายที่จะแสดงความสามารถ มักโอ้อวดถึงความสามารถเมื่อประสบความสำเร็จ ซึ่งต่างกับเพศหญิงที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออกถึงความสามารถ มีความอายและเก็บความรู้สึกมากกว่าเพศชาย จึงทำให้เมื่อประสบความสำเร็จเพศหญิงมักอนุমানสาเหตุว่าเป็นเพราะการมีความสามารถน้อยกว่าเพศชาย

แต่ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 8 ที่ระบุว่าเพศหญิงมีการอนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถสูงกว่าเพศชาย ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Stipek (1984) และ Stipek and Gralinski (1991) ที่พบว่า เพศหญิงมีการอนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถสูงกว่าเพศชาย สามารถอธิบายผลที่พบได้ว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชายเมื่อประสบความสำเร็จมีการอนุমানสาเหตุว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถเหมือนกัน

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 9 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุমানสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะการมีความพยายามชั่วขณะ การมีความสามารถ และการมีความพยายามถาวรสูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kulka (1972) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงส่วนมากอนุমানสาเหตุของความสำเร็จว่าเป็นเพราะความสามารถและความพยายาม สามารถอธิบายผลที่พบดังกล่าวได้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีแนวโน้มที่จะอธิบายความสำเร็จว่าเกิดขึ้นเนื่องจากตัวเขาเอง และถึงแม้ว่าจะประสบความสำเร็จ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงก็ยังยืนยันการกระทำต่อไป เพราะเขาเชื่อว่าความล้มเหลวที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการไม่มีความพยายามหรือใช้ความพยายามน้อย (Weiner and Kulka, 1970)

แต่ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 10 และ 11 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมีการอนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามชั่วขณะ การไม่มีความพยายามถาวรสูงกว่านัก

เรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ตามลำดับ โดยพบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและต่ำมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะไม่มีความสามารถไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามชั่วขณะและการไม่มีความพยายามถาวรต่ำกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ สามารถอธิบายผลที่พบได้ว่า การที่นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถไม่แตกต่างกันนั้น แสดงว่าเมื่อประสบความสำเร็จแล้วแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่มีผลต่อการอนุมานสาเหตุว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถ และผลการวิจัยยังพบอีกว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามชั่วขณะและการไม่มีความพยายามถาวรต่ำกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Weiner (1980) ที่พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความพยายามมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ผลที่พบนี้สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำเวลาที่ประสบความสำเร็จมักจะอธิบายความล้มเหลวว่าเกิดจากการที่ตนเองไม่มีความพยายาม

6. ความวิตกกังวล

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 12 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีความวิตกกังวลสูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีความวิตกกังวลต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Klein (1982) ที่พบว่าบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงมีแนวโน้มที่จะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะไม่มีความสามารถ ผลที่พบสามารถอธิบายได้ว่า ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นสภาวะของจิตใจที่มีความตึงเครียด ตกอยู่ในอันตรายหรือไม่ปลอดภัย ไม่สบายใจหวาดหวั่น กระวนกระวายใจ กลัว ประหม่า และอาจมีการตอบสนองของบุคคลทางด้านร่างกาย อารมณ์ และพฤติกรรมนั้น หากมีเพียงเล็กน้อยจะช่วยให้มีแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งนั้นเพิ่มขึ้น แต่ถ้าหากมีความวิตกกังวลมากเกินไป ก็จะขัดขวางความสามารถในด้านการเรียนรู้ เพราะความวิตกกังวลก่อให้เกิดความเหนื่อยล้า และขัดขวางต่อปฏิกิริยาของร่างกาย และทำให้แรงจูงใจในการทำงานลดลง (Swift, 1969) ซึ่งเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจต่ำมักมีแนวโน้มที่จะอธิบายความล้มเหลวว่าเกิดจากการไม่มีความสามารถ (Weiner and Kulka, 1970) นอกจากนี้ ความวิตกกังวลยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ความจำ และการรับรู้ (สาโรจน์ ปรปักษ์ขาม และคณะ, 2519; สุวินัย ตันติพัฒนานันท์, 2522; Deffenbacher and Suinn, 1982; Izard, 1972 อ้างถึงใน อริสรา ลอยเมฆ, 2539) ซึ่งได้แก่ สิมง่าย ประสิทธิภาพในการจำลดลง ระบบความคิดถูกรบกวน เช่น สับสน หงมกุ่ม ย้ำคิด ย้ำทำ การตัดสินใจช้า ความคิดแคบ และไม่ยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา ความสนใจลดลง ขาดสมาธิ การรับรู้

ผิดพลาด บุคคลที่มีความวิตกกังวล มีแนวโน้มที่จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่ง Weiner (1986) ได้อธิบายไว้ว่าการอนุมานสาเหตุของผลกรรมทางลบไปสู่ปัจจัยภายใน เช่น การอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถ หรือการไม่มีความพยายามหรือใช้ความพยายามน้อย หรือลักษณะส่วนตัวอื่น ๆ จะก่อให้เกิดการมองภาพลักษณ์ของตนเองในทางลบ มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีความรู้สึกผิด หรือละอายเกิดขึ้น

7. การเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธสมมติฐาน ข้อที่ 13 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการมีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Skaaivik (1980) ที่พบว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะมีความสามารถมากกว่านักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ สามารถอธิบายผลที่พบตามทฤษฎีการอนุมานสาเหตุของ Weiner (1986) ได้ว่า การอนุมานสาเหตุของผลกรรมทางบวกไปสู่ปัจจัยภายใน เช่น ความสามารถหรือความพยายามจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น มองภาพลักษณ์ของตนเองในทางบวกมากขึ้น

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า สัมพันธสมมติฐาน ข้อที่ 14 ที่ระบุว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burke (1978) ที่พบว่า ผู้ที่มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวไปที่ความสามารถและความยากของงาน สามารถอธิบายผลที่พบตามทฤษฎีการอนุมานสาเหตุของ Weiner (1986) ได้ว่า การอนุมานสาเหตุของผลกรรมทางลบไปสู่ปัจจัยภายใน เช่น การอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะการไม่มีความสามารถ หรือการไม่มีความพยายามหรือใช้ความพยายามน้อย หรือลักษณะส่วนตัวอื่น ๆ จะก่อให้เกิดการมองภาพลักษณ์ของตนเองในทางลบ มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีความรู้สึกผิด หรือละอายเกิดขึ้น